

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ

„ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ”
(курс за вибором)
РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА,
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ТА
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для студентів 1 курсу медичного факультету
галузь занять 22 “охорона здоров'я”
спеціальність 222 “Медицина” і
спеціальність 228 “Педіатрія”

Львів – 2019

РОЗГЛЯНУТО:

на засіданні кафедри
філософії та економіки ЛНМУ
імені Данила Галицького
Протокол № 1
від 30 серпня 2019 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

цикловою методичною
комісією з гуманітарних дисциплін
Протокол № 1
від 30 серпня 2019 р.
Голова методичної комісії
проф. Держко І.З.

УКЛАЛИ:

зав. кафедри, професор Держко І.З.
доцент Мисловська І.С.

ВСТУП

В сучасних умовах переходу України до ринкової системи економіки для нашого суспільства постає надзвичайно важливе завдання: сформувати у молодого покоління новий тип економічного мислення. Це завдання частково реалізується через економічну освіту, яку набувають студенти вузівської системи. Відповідно до навчальної програми Міністерства охорони здоров'я курс "Основи економічної теорії" вивчається в медичному вузі на першому курсі. Разом із курсом "Економіка охорони здоров'я та спецкурсом "Основи менеджменту і маркетингу", які студенти вивчають на четвертому курсі, ці три взаємозв'язані між собою економічні дисципліни дають майбутнім лікарям самі найнеобхідніші економічні знання з основ ринкової економіки.

Кожна людина, дбаючи про свій добробут, про добробут своєї сім'ї, підприємства чи держави, щоденно, протягом усього життя робить економічний вибір. Вона приймає певні економічні рішення і відповідає за їх наслідки, покладаючись при цьому, головним чином, на власний досвід, зусилля і хист. Саме тому для студентів економічні знання стають важливою життєвою потребою, а ця наука перетворюється в одну з найпопулярніших наук. Сьогодні професія економіста-менеджера є однією з найпрестижніших у світі. Її авторитет і значення, як правило, є запорукою успішної діяльності фірми, її міцного фінансового становища на ринку. Це стосується і закладів охорони здоров'я.

Нині ми стоїмо на порозі формування в Україні страхової медицини. А вона передбачає функціонування і розвиток цієї важливої соціальної сфери на основі, в першу чергу, ринкових економічних відносин. До їх суб'єктів відносяться і медичні працівники. Основний тягар по організації страхової медицини покладається на нову і масову категорію робітників охорони здоров'я – медичних менеджерів. Тому оволодіння студентами економічними знаннями є однією з умов їхньої успішної праці в майбутньому.

Необхідно за цих умов орієнтувати нові навчальні програми з економічних дисциплін на вивчення таких важливих параметрів та атрибутів ринку, як попит і пропозиція, механізм ринкового саморегулювання, конкуренція тощо. Адже "зрівнялівка" та деіндивідуалізація у підході до людини як фактори адміністративно-командної економіки відходять у минуле, а саме конкурентні засади, творча підприємницька ініціатива та інші суто ринкові важелі розвитку суспільства відіграють зараз все більш вагомую роль. У процесі вивчення студентами економічної теорії викладачі повинні виховувати саме таку молодь, якій притаманний дух здорової конкуренції, прояв індивідуальних здібностей і змагальний інтерес.

Випускники вищої школи в сучасних умовах переходу України до ринку не тільки повинні оволодіти потрібними їм економічними знаннями, але й навчитися швидко орієнтуватися в економічних процесах, оперативно приймати раціональні самостійні рішення, поєднувати гуманістичні та економічні інтереси. Всі ці елементи виступають важливими складовими сучасного економічного мислення.

Для досягнення мети формування у студентів такого типу мислення як реалізації практичної та світоглядної або виховної функцій економічної теорії викладачам слід більш широко застосовувати нові активні форми вивчення економічних дисциплін. До таких форм належать: проведення семінарських занять та бесід з використанням елементів змагальності та творчості в обговоренні проблем, розвиток форм самостійної роботи студентів, використання сучасних методів тестування тощо.

Дані методичні рекомендації повинні допомогти студентам оволодіти знаннями з курсу економічної теорії. Вони включають робочу програму курсу, плани семінарських занять з методичними вказівками і пропонованою літературою, питання до заліку.

**РОБОЧА ПРОГРАМА КУРСУ
“ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ”**

Програма вивчення навчальної дисципліни “Основи економічних теорій” складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) додипломної підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти

галузі знань 22 “Охорона здоров'я”.

спеціальності 222 “Медицина” і спеціальності 228 “Педіатрія”

освітньої програми з навчальної дисципліни “Основи економічних теорій” (курс за вибором).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Навчальна дисципліна “Основи економічних теорій” (курс за вибором) відіграє важливу роль в освіті сучасного лікаря, оскільки дає можливість оволодіти економічними знаннями, навчитися швидко орієнтуватися в економічних процесах, оперативно приймати раціональні самостійні рішення, поєднувати гуманістичні та економічні інтереси. Вивчення дисципліни сприяє формуванню сучасного економічного мислення та свідомості майбутніх медиків, оволодінню ними економічною культурою, досягненню відповідного вимогам часу не тільки рівня теоретичних знань, але й практичних навичок та вміння господарювання.

Примірна програма навчальної дисципліни “Основи економічних теорій” (курс за вибором) складається з 5 змістових модулів: 1. Загальні основи економічного розвитку; 2. Ринкова економіка. Охорона здоров'я в умовах ринку; 3. Проблеми макроекономічного регулювання в умовах ринку; 4. Підприємство і підприємницька діяльність. Специфіка підприємництва в системі охорони здоров'я; 5. Світова економіка. Вивчення дисципліни “Основи економічних теорій” (курс за вибором) здійснюється протягом одного семестру (I або II) 1 року навчання. Термін навчання за спеціальністю 222 “Медицина” становить 6 років.

**Опис навчального плану з дисципліни
“Основи економічних теорій”**

(курс за вибором) для студентів 1 курсу медичного факультету

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них			СРС	Рік навчання	Вид контролю
	Всього	Аудиторних				
		Лекцій	Семінар. занять			
	90	10	10	70	1	Залік
Кредитів ECTS	3,0					
Залік 1: Змістових розділів 5	90 год./ 3 кредити ECTS	10	10	70	1	Залік

Предметом навчальної дисципліни є вивчення системи економічних відносин, а також актуальних економічних проблем, вирішення яких сприятиме подальшому розвитку суспільства на основі сучасного економічного мислення та оволодіння економічною культурою.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни “Основи економічних теорій” (курс за вибором) базується на попередньо вивчених студентами в середній загальноосвітній школі таких предметів, як “Основи економіки”, “Людина і суспільство”. Засвоєння даної дисципліни пов'язане також із знаннями соціально-гуманітарних і природничо-наукових дисциплін 1 курсу (“Філософія та біоетика”, “Історія України та української культури”, “Безпека життєдіяльності”, курсів за вибором: “Соціологія та медична соціологія”, “Правознавство”).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Основи економічних теорій” (курс за вибором)” є формування у студентської молоді основ наукового економічного світогляду, який би забезпечив рівні для всіх фахівців з вищою медичною освітою стартові можливості свідомих дій в економічному житті суспільства. В сучасних умовах ринкової економіки формування нового типу економічного мислення набуває надзвичайно важливого значення. Адже випускники вищої школи — майбутні лікарі повинні застосовувати отримані ними знання з економічної теорії на практиці в повсякденному житті і професійній діяльності, здійснювати вірний вибір рішень, володіти економічною культурою.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “ Основи економічних теорій” є навчити студентів:

- Орієнтуватися в різних напрямках, течіях і школах економічної науки, пов'язувати теоретичні ідеї та теорії з практикою економічного життя суспільства, професійною діяльністю в галузі медицини та охорони здоров'я, сучасними проблемами суспільства.
- Визначати сутність економічних процесів і явищ, економічної системи, її структурних складових, господарського механізму та ринку як форми організації суспільного виробництва.
- Тракувати економічні закони та вирізняти основні категорії.
- Розраховувати основні показники господарської діяльності закладів охорони здоров'я.
  - Застосовувати отримані знання з економічної теорії в повсякденному житті і професійній практиці, здійснювати правильний економічний вибір.

Світоглядна функція економічної теорії має реалізуватися в наступних завданнях:

- Сформувати у майбутніх лікарів сучасний економічний тип мислення, здатність реалізовувати на практиці сучасні методи економічного аналізу діяльності закладів охорони здоров'я як основи ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів галузі.
- Виховати в процесі вивчення дисципліни такі риси майбутніх лікарів, як дух здорової конкуренції, прояв індивідуальних здібностей і змагальний інтерес, творча підприємницька ініціатива, вміння поєднувати економічні та гуманістичні інтереси, проявляти високу національну самосвідомість та економічний патріотизм.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами

компетентностей:

інтегральна:

- формування теоретичних засад економічного світогляду;
- здатність ефективно застосовувати систему отриманих економічних знань, розв'язувати складні задачі та вирішувати практичні економічні проблеми;
- взаємодія з іншими людьми на основі духу здорової конкуренції, творчої підприємницької ініціативи, прояву індивідуальних здібностей;
- поєднання економічних та гуманістичних інтересів;
- здатність самостійно здійснювати економічний вибір, оперативно приймати правильні економічні рішення і нести за них відповідальність.

загальні:

1. здатність трактувати економічні закони та економічні категорії, оперувати категоріально-понятійним апаратом;
2. знати основні економічні показники;
3. здатність пояснювати сутність і структуру господарського механізму та ринку як форми організації суспільного виробництва, специфіку підприємницької діяльності на ринкових засадах в сучасних умовах;
4. здатність інтерпретувати значення для різних сфер життєдіяльності вивчення основних понять і законів з метою розуміння, пояснення та використання механізмів економічних взаємозв'язків;
- здатність аналізувати сучасні економічні проблеми на основі засвоєного економічного знання;
5. вміння здійснювати аналіз конкретної економічної ситуації і пошук найбільш оптимальних шляхів використання наявних ресурсів;
6. вміння обчислювати та інтерпретувати конкретні макро- та мікроекономічні показники, вирішувати задачі та проблемні економічні ситуації;
7. здатність до ефективної міжособистісної взаємодії на основі узгодження економічних інтересів і корпоративної етики;
8. здатність поєднувати економічні та гуманістичні інтереси у відносинах з іншими людьми;
9. здатність самостійно вирішувати конкретну економічну проблему на основі комплексу отриманих економічних знань;
10. здатність до нестандартних моделей економічної поведінки в нових умовах сучасної економічної дійсності.

спеціальні (фахові, предметні):

- ~ знати особливості дії економічних законів та ринкового механізму в галузі охорони здоров'я;
- ~ засвоїти основні механізми та специфіку госпрозрахункової діяльності підприємств в системі охорони здоров'я;
- ~ знати показники діяльності закладів охорони здоров'я;
- ~ здатність застосовувати отримані економічні знання у власній медичній практиці, реалізувати сформований економічний світогляд для покращення лікувальної справи;
- ~ вміння співвідносити витрати і прибуток та рентабельність при аналізі діяльності лікувально-профілактичного закладу, економічну та соціальну ефективність медичних закладів;

- ~ здатність виявляти економічні проблеми в медичній практиці і знаходити шляхи їх вирішення;
- ~ вміння вираховувати основні результативні показники діяльності підприємств галузі охорони здоров'я: собівартість медичної послуги, прибуток, норму прибутку, ціну медичної послуги, рентабельність медичного закладу тощо;
- ~ здатність взаємодіяти з пацієнтом на основі чіткої економіко-правової регламентації в умовах надання медичних послуг (в тому числі — на платній основі);
- ~ враховувати соціальні та економічні можливості пацієнта, застосовувати індивідуальний підхід до хворих;
- ~ здатність вдало поєднувати економічні та гуманістичні інтереси в медичній діяльності;
- ~ здатність приймати виважені економічні рішення в медичній практиці;
- ~ здатність роботи правильний самостійний економічний вибір і нести за нього персональну відповідальність;
- ~ здатність до креативності та інноваційних методів у вирішенні економічних проблем, що виникають у медичній практиці.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетен- тність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1.	Інтегральна	-формування теоретичних засад економічного світогляду.	-здатність ефективно застосовувати систему отриманих економічних знань, розв'язувати складні задачі та вирішувати практичні економічні проблеми.	-взаємодія з іншими людьми на основі духу здорової конкуренції, творчої підприємницької ініціативи, прояву індивідуальних здібностей, поєднання економічних та гуманістичних інтересів.	-здатність самостійно здійснювати економічний вибір оперативно приймати правильні економічні рішення і нести за них відповідальність.
2.	Загальні	-здатність трактувати економічні закони та економічні категорії, оперувати категоріально-понятійним апаратом, -знати основні економічні показники; -здатність пояснювати	-здатність інтерпретувати значення для різних сфер життєдіяльності вивчення основних понять і законів з метою розуміння, пояснення та використання механізмів економічних взаємозв'язків; - здатність аналізувати сучасні економічні проблеми на основі засвоєного економічного знання; -вміння здійснювати аналіз	-здатність до ефективної міжособистісної взаємодії на основі узгодження економічних інтересів і корпоративної етики; -здатність поєднувати економічні та	-здатність самостійно вирішувати конкретну економічну проблему на основі комплексу отриманих економічних знань; -здатність до нестандартних моделей економічної

		сутність і структуру господарського механізму та ринку як форми організації суспільного виробництва, специфіку підприємницької діяльності на ринкових засадах в сучасних умовах.	конкретної економічної ситуації і пошук найбільш оптимальних шляхів використання наявних ресурсів; -вміння обчислювати та інтерпретувати конкретні макро- та мікроекономічні показники, вирішувати задачі та проблемні економічні ситуації.	гуманістичні інтереси у відносинах з іншими людьми.	поведінки в нових умовах сучасної економічної дійсності.
3.	Спеціальні	-знати особливості дії економічних законів та ринкового механізму в галузі охорони здоров'я, в тому числі – в стоматології; -засвоїти основні механізми та специфіку госпрозрахункової діяльності підприємств в системі охорони здоров'я, в тому числі – в медицині; -знати показники діяльності закладів охорони здоров'я, в тому числі – медичних.	-здатність застосовувати отримані економічні знання у власній медичній практиці, реалізувати сформований економічний світогляд для покращення медичної справи; -вміння співвідносити витрати і прибуток та рентабельність при аналізі діяльності медичного закладу, економічну та соціальну ефективність медичних закладів; -здатність виявляти економічні проблеми в медичній практиці і знаходити шляхи їх вирішення; -вміння вираховувати основні результативні показники діяльності підприємств галузі охорони здоров'я, зокрема — медичної: собівартість стоматологічної послуги, прибуток, норму прибутку, ціну медичної послуги, рентабельність медичного закладу тощо.	-здатність взаємодіяти з пацієнтом на основі чіткої економіко-правової регламентації в умовах надання медичних послуг (в тому числі — на платній основі); -враховувати соціальні та економічні можливості пацієнта, застосовувати індивідуальний підхід до хворих; -здатність вдало поєднувати економічні та гуманістичні інтереси в медичній діяльності.	-здатність приймати виважені економічні рішення в медичній практиці; -здатність роботи правильний самостійний економічний вибір нести за нього персональну відповідальність; -здатність до креативності та інноваційних методів у вирішенні економічних проблем, що виникають у медичній практиці.

Результати навчання:

формування економічного світогляду і економічної культури майбутнього лікаря на засадах поєднання економічних та гуманітарних інтересів, формування нового типу економічного мислення та економічної поведінки за умов оволодіння базовим набором загальних та спеціальних компетентностей, теоретико-методологічними знаннями з дисципліни та практичними вміннями і навичками.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин — 4 кредити ЄКТС.

Зміст дисципліни структуровано в 5-х змістових модулях:

Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку.

Змістовий модуль 2. Ринкова економіка. Охорона здоров'я в умовах ринку.

Змістовий модуль 3. Проблеми макроекономічного регулювання в умовах ринку.

Змістовий модуль 4. Підприємство і підприємницька діяльність. Специфіка підприємництва в системі охорони здоров'я.

Змістовий модуль 5. Світова економіка.

Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку.

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.

Історія розвитку економічної теорії. Зародження економічної думки та етапи її розвитку. Основні напрями сучасної економічної теорії. Внесок українських вчених у розвиток світової економічної науки.

Предмет економічної теорії та її завдання. Функції економічної теорії: пізнавальна, практична, виховна. Зв'язок економічної теорії з іншими науками. Єдність економічної теорії і господарської практики. Економічне мислення і його роль в розвитку суспільства. Завдання економічної науки по формуванню економічного типу мислення. Економічна теорія – основа економічної політики. Економічна наука в сучасних умовах.

Метод економічної науки. Структура методу економічного аналізу. Нові сучасні методи дослідження економічної теорії.

Економічна система суспільства та її складові. Матеріальне виробництво. Продуктивні сили і виробничі відносини, техніко-економічні відносини та господарський механізм. Спосіб виробництва. Взаємозв'язок елементів економічної системи. Роль людини в розвитку економічної системи суспільства. Ефективність економічної системи та її критерії. Моделі економічних систем. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку економічної системи України.

Економічний закон: сутність і прояв. Класифікація економічних законів. Механізм дії, регулювання і використання економічних законів. Дія економічних законів в галузі сучасної охорони здоров'я, специфіка їх прояву у медичній галузі. Економічні категорії та їх види.

Тема 2. Економічний прогрес: критерії і рушійні сили. НТР та її роль в економічному прогресі.

Сутність і критерії економічного прогресу. Рушійні сили і фактори економічного прогресу. Сутність, основні риси і суперечності науково-технічної революції. Роль НТР в економічному прогресі.

Розвиток сутнісних сил людини – вирішальний фактор соціально-економічного прогресу.

Сучасні проблеми економічного прогресу.

Економічний прогрес в Україні: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку.

Тема 3. Людина в системі суспільного виробництва.

Місце і головна роль людини в системі суспільного виробництва. Людина як єдність біологічного і соціального. Сутність людини економічної. Економічні потреби та їх структура. Економічні інтереси. Людина в економічній системі.

Людина як головна складова виробничого чи господарського процесу. Причини ускладнення взаємин між людиною та природою. Співвідношення факторів виробництва і роль, яку в цьому процесі відіграє людина.

Якісні характеристики особистого фактора виробництва. Місце, яке займає людина в суспільному виробництві. Вплив НТР на зміну місця і ролі людини у виробництві.

Гуманізація виробництва.

Проблема людини в системі суспільного виробництва в Україні.

Тема 4. Екологія і виробництво. Шляхи вирішення екологічних проблем.

Вплив сучасного виробництва на природу. Взаємодія людини з природою: порушення оптимальних пропорцій і загострення суперечностей в сучасних умовах.

Сутність екологічних проблем. Забруднення навколишнього середовища: повітря, водних басейнів, землі.

Екологічна криза. Вплив екології на здоров'я людини.

Шляхи вирішення екологічних проблем.

Екологічний стан в Україні. Шляхи вирішення екологічних проблем при переході України до ринку. Використання екологічно чистих видів виробництва енергії, безвідходних технологій, раціонального використання земель.

Змістовий модуль 2. Ринкова економіка. Охорона здоров'я в умовах ринку.

Тема 5. Товарна організація виробництва.

Форми суспільного виробництва. Натуральне господарство. Умови виникнення товарного виробництва. Характеристика товарного виробництва: сутність і ознаки. Роль товарного виробництва в різних способах виробництва. Види товарного виробництва. Просте і підприємницьке товарне виробництво: їх спільні риси та відмінності, сучасні тенденції розвитку. Проблеми і перспективи розвитку товарного виробництва в Україні при переході до ринкової економіки.

Товар та його властивості. Відмінність товару від продукту. Споживна вартість товару. Якість товару. Вартість. Мінова вартість. Взаємозв'язок і взаємозалежність властивостей товару. Суперечності між споживною вартістю товару і вартістю, форми їх вирішення. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі. Абстрактна і конкретна, проста і складна праця. Величина вартості товару і фактори, що на неї впливають. Продуктивність та інтенсивність праці, їх вплив на величину вартості. Еволюція форм вартості. Виникнення, сутність і функції грошей. Види грошей. Закони обігу грошей. Грошова система та її основні типи. Сучасні тенденції в грошовому обігу. Роль кредитних грошей.

Інфляція: сутність, причини виникнення, наслідки. Види інфляції. Антиінфляційні

методи. Умови інфляційного процесу в економіці України. Шляхи подолання інфляції. Проблеми забезпечення стійкості грошового обігу.

Закон вартості та його функції. Дія закону вартості в системі охорони здоров'я, особливості її прояву в медичній галузі.

Тема 6. Ринкова система та механізм її регулювання. Охорона здоров'я в умовах ринку.

Поняття ринку. Ринок як економічна категорія і форма організації суспільного виробництва. Об'єктивні основи виникнення ринку і його характерні риси. Основні функції ринку. Роль ринку в розвитку економічної системи. Умови існування ефективної ринкової системи. Еволюція ринкової економіки. Теорії і моделі ринкової економіки.

Проблеми ринкових перетворень в Україні на сучасному етапі розвитку. Досвід розвитку ринкових відносин і можливості його використання в Україні.

Ринкові перетворення в системі охорони здоров'я. Особливості ринкових відносин у медичній галузі.

Поняття структури ринку. Критерії класифікації ринку. Види ринків. Ринок товарів. Ринок послуг. Ринок засобів виробництва. Ринок природних ресурсів. Ринок праці та його особливості. Ринок капіталів.

Ринок цінних паперів. Ринок валют. Ринок науково-технічних розробок та інформації. Формування окремих видів ринку в Україні.

Ринок медичних послуг: сучасний стан, проблеми і перспективи його розвитку в сучасних умовах. Особливості ринку медичних послуг.

Інфраструктура ринку: сутність і складові. Значення ринкової інфраструктури для ефективності дії ринкової системи економіки в цілому. Стан інфраструктури ринку в Україні. Розвиток інфраструктури ринку в галузі охорони здоров'я.

Поняття механізму ринкового саморегулювання та його окремих елементів: кон'юнктура ринку, попит, пропозиція, ціна, ринкова рівновага, оптимум ринкової економіки, параметри і атрибути ринку.

Закон попиту і закон пропозиції та механізм їх дії. Поняття еластичності попиту і пропозиції. Визначення коефіцієнту еластичності. Основні види еластичності попиту і пропозиції.

Сутність ціни. Ціна як результат дії ринкового механізму. Структура ціни. Функції ціни. Види цін. Фактори та методи ціноутворення в умовах ринку.

Проблеми ціноутворення на сучасному етапі розвитку економіки. Роль держави в процесі ціноутворення.

Особливості формування ціни на медичну послугу в умовах ринку. Ціноутворення у медичній галузі. Специфіка ціни медичної послуги.

Закони ринку: закони попиту і пропозиції, закон спадної віддачі, закон конкуренції та їх взаємозв'язок.

Монополія: сутність і причини виникнення. Форми монополій. Наслідки процесу монополізації економіки.

Конкуренція та її форми. Методи конкурентної боротьби. Управління конкуренцією. Особливості конкуренції у медичній галузі.

Антимонопольна діяльність держави. Антимонопольне законодавство на сучасному етапі та його значення для розвитку економіки.

Роль держави у створенні основ ринкової економіки. Проблеми поєднання ринкового і державного регулювання економіки. Роль планування і ринку в забезпеченні народногосподарської пропорційності.

Тема 7. Ринкові перетворення в системі охорони здоров'я України.

Моделі ринкової економіки у сфері охорони здоров'я. Особливості механізму функціонування ринку в системі охорони здоров'я. Конкуренція на ринку медичних послуг та її наслідки для пацієнтів. Особливості конкуренції у медичній галузі.

Державна, страхова та платна медицина в умовах переходу України до ринку. Оптимальні пропорції ринкових важелів та державного втручання у системі охорони здоров'я.

Постановка завдань і політика ціноутворення медичних послуг. Система цін. Механізм формування цін. Структура ціни медичної послуги та лікарських препаратів. Сучасні вимоги до формування ціни медичної послуги. Завдання реформування охорони здоров'я за допомогою ціноутворення.

Змістовий модуль 3. Проблеми макроекономічного регулювання в умовах ринку.

Тема 8. Об'єкт макроекономіки та її показники.

Об'єкт макроекономіки, її цілі та завдання. Сучасні проблеми макроекономічного регулювання в Україні.

Розгалуження сфер матеріального і нематеріального виробництва. Структура виробництва, сучасні тенденції в її розвитку. Роль НТП у розвитку сучасного виробництва.

Основні показники макроекономіки. Валовий національний продукт (ВНП), чистий національний продукт (ЧНП). Національний доход (НД): сутність, джерела, виробництво, розподіл і перерозподіл. Споживання та нагромадження національного доходу, шляхи їх оптимізації. Сучасні проблеми використання національного доходу в Україні.

Національне багатство та його структура. Удосконалення використання національного багатства за сучасних умов розвитку економіки. Проблеми раціонального використання національного багатства в Україні.

Тема 9. Відтворення та економічне зростання в умовах НТП.

Відтворення: зміст і фактори. Види відтворення: просте і розширене. Вплив НТП на процес відтворення. Сучасні проблеми відтворення. Відтворення в Україні при переході до ринкової економіки.

Економічне зростання на макрорівні: сутність і ознаки. Критерії економічного зростання в економічному аналізі розвитку країн. Показники економічного зростання, методи їх обчислення. Типи економічного зростання: екстенсивне та інтенсивне зростання, їх властивості. Сучасний тип економічного зростання та його нова якість. Проблеми інтенсифікації економіки. Економічне зростання в Україні: сучасні проблеми і перспективи.

Економічний цикл: зміст і ознаки. Причини і механізм циклічних коливань в економіці. Фази циклу. Економічна криза: її причини, зміст і наслідки. Види циклів: короткотривалі, середньотривалі, довготривалі. Довгі хвилі: характеристика і сучасні тенденції розвитку.

Особливості сучасного економічного циклу та фактори, що на нього впливають: роль НТР, сучасної держави, інтеграції країн в світовому господарстві.

Антициклічні заходи в економічній політиці держави. Проблеми антициклічного регулювання в Україні при переході до ринку.

Економічна ефективність: зміст і ознаки. Критерії соціальної і економічної ефективності. Показники економічної ефективності: фондоємність і фондovіддача, енергоємність, матеріалоємність і матеріалovіддача, трудоємність і продуктивність праці. Синтетичний показник ефективності – рентабельність виробництва. Методи обчислення рентабельності виробництва. Основні напрями підвищення економічної ефективності в Україні, в тому числі — у медичній галузі.

Тема 10. Державне регулювання економіки. Роль держави в розвитку охорони здоров'я України.

Економічна роль держави та її функції. Державне регулювання економіки: зміст і цілі. Критерії ефективності державного втручання в економіку.

Основні моделі державного регулювання економіки та їх еволюція. Модель змішаної економіки.

Вивчення і застосування позитивного досвіду розвинутих країн світу у формуванні прогресивних моделей державного регулювання економіки.

Форми і методи державного регулювання. Сучасні зміни в державному регулюванні економіки. Проблеми державного регулювання економіки в Україні.

Державне регулювання в системі охорони здоров'я. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку. Роль держави в розвитку охорони здоров'я України при переході до ринку.

Тема 11. Зайнятість і соціальний захист населення.

Зайнятість населення: сутність і структура. Регулювання зайнятості в сучасних умовах. Сучасні проблеми зайнятості в Україні.

Ринок робочої сили. Безробіття як соціально-економічне явище: причини, сутність, наслідки. Види безробіття. Біржа праці. Проблема безробіття в Україні та шляхи її вирішення.

Соціальний захист населення. Соціальна політика в умовах переходу України до ринкової економіки: зміст, основні тенденції та перспективи. Проблеми соціально – економічної політики в Україні на сучасному етапі розвитку. Вивчення досвіду розвинутих країн світу з створення механізму соціального захисту населення та можливості його використання в Україні при переході до ринкових відносин.

Тема 12. Ринок робочої сили і заробітна плата. Системи оплати праці в охороні здоров'я.

Сутність товару робоча сила та її вартість. Сучасні тенденції в розвитку робочої сили. Динаміка вартості робочої сили в умовах НТР.

Зміст заробітної плати та її функції. Форми і системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Регулювання заробітної плати. Сучасні проблеми формування заробітної плати. Вивчення і застосування позитивного досвіду розвинутих країн у формуванні заробітної плати на ринкових засадах.

Системи оплати праці в охороні здоров'я. Реформування заробітної плати медичних працівників в умовах переходу України до ринкової економіки. Заробітна плата у медичній галузі: сучасний стан, новітні тенденції, проблеми та перспективи подальшого розвитку.

Тема 13. Фінансово-кредитна система. Фінансування системи охорони здоров'я в Україні.

Сутність і функції фінансів. Структура фінансів. Суб'єкти фінансових відносин. Фінансова система та її роль в розвитку економіки. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку фінансової системи України.

Бюджетна система: сутність і види. Структура бюджетної системи: державний бюджет та місцеві бюджети. Доходи і витрати державного бюджету. Бюджет. Структура і формування бюджету. Податкова система. Роль податків в сучасній економічній системі. Проблеми оподаткування в Україні. Удосконалення податкової системи.

Економічна класифікація видатків бюджету. Фінансова політика держави. Дефіцитне фінансування. Фінансове оздоровлення економіки. Фінансування витрат на охорону здоров'я. Економічні проблеми переходу до страхової медицини.

Формування кошторису в системі охорони здоров'я. Охорона здоров'я в умовах переходу України до ринку. Фінансування медичної галузі. Загальнообов'язкове державне і медичне страхування. Гарантований рівень медичної допомоги.

Фінансовий ринок та його складові. Ринок кредитних коштів. Суть і принципи організації кредиту.

Банки, їх роль і функції. Банківська система. Фінансово-кредитна діяльність банків. Кредит. Принципи кредитування. Види банківського кредиту. Банківський процент. Процентна ставка, її роль і фактори динаміки. Сучасні тенденції в розвитку позичкового капіталу. Роль фінансово-кредитної політики в підвищенні ефективності суспільного виробництва. Реформа фінансової та банківської систем.

Змістовий модуль 4. Підприємство і підприємницька діяльність. Специфіка підприємництва в системі охорони здоров'я.

Тема 14. Підприємство в системі ринку. Підприємництво. Основи менеджменту.

Підприємство: сутність, головні ознаки і функції. Види підприємств згідно форм власності: індивідуальні, сімейні, приватні, колективні, державні, спільні, з іноземними інвестиціями. Особливості діяльності підприємств в умовах ринкової економіки. Проблеми реструктуризації і банкрутства підприємств в Україні. Перспективи розвитку окремих видів підприємств при переході України до ринку.

Створення підприємств в галузі охорони здоров'я.

Підприємства у медичній галузі: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку.

Госпрозрахунок як комерційний тип організації діяльності підприємств та його основні принципи.

Об'єднання підприємств: цілі і основні засади утворення. Форми об'єднань підприємств: асоціації, корпорації, консорціуми, концерни і конгломерати. Перспективи об'єднання підприємств в Україні; можливості використання досвіду країн Заходу. Об'єднання підприємств в охороні здоров'я, їх особливості у медичній галузі.

Процес демонополізації економіки та його перспективи. Дрібний бізнес, розвиток малих підприємств. Роль держави в розвитку дрібного підприємництва. Стан дрібного бізнесу в Україні при переході до ринку. Сутність і функції господарських товариств, заходи

їх створення та існування згідно до існуючого законодавства. Види господарських товариств. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку господарських товариств. Утворення господарських товариств в медичній галузі.

Підприємництво: економічний зміст, засади і критерії. Правові основи підприємницької діяльності. Функції підприємництва. Організація підприємницької діяльності. Суб'єкти, об'єкти і види підприємництва. Особливості підприємництва в охороні здоров'я. Специфіка бізнесу в медичній галузі.

Підприємець як суб'єкт економічної діяльності. Права, обов'язки і відповідальність підприємця. Властивості підприємця.

Менеджер: його призначення і функції, роль в розвитку підприємства. Відмінності між підприємцем і менеджером. Менеджмент: сутність і завдання. Етапи менеджменту. Критерії ефективного менеджменту. Основні сучасні системи менеджменту та їх переваги.

Стан і перспективи розвитку менеджменту в Україні при переході до ринкової системи економіки. Роль менеджменту у зміцненні позицій на ринку. Підготовка управлінських кадрів. Менеджмент в системі охорони здоров'я. Особливості менеджменту в медичному бізнесі.

Тема 15. Виробничі фонди підприємства. Шляхи підвищення ефективності їх використання в охороні здоров'я.

Виробничі фонди підприємства: зміст і структура. Поняття кругообороту фондів. Основні стадії відтворення фондів. Форми фондів в процесі кругообороту. Сучасні проблеми кругообороту виробничих фондів.

Оборот фондів. Час обороту та фактори, що на нього впливають. Основні і оборотні фонди.

Фізичне і моральне зношення основних фондів. Амортизація. Норма амортизації. Прогресивна і регресивна амортизація. Амортизаційний фонд та ефективність його використання.

Оборотні фонди і фонди обігу. Оборотні засоби та шляхи їх раціонального споживання.

Проблеми використання виробничих фондів в економіці України.

Шляхи підвищення ефективності використання виробничих фондів в охороні здоров'я, зокрема, - у медичній галузі.

Тема 16. Основи маркетингу. Маркетинг в системі охорони здоров'я.

Сутність маркетингу та його функції. Основні принципи маркетингу. Контрольовані і неконтрольовані фактори маркетингу.

Оточуюче середовище. Сегментація ринку. Ніша ринку.

Стратегія ринкової орієнтації. Структура ринкової орієнтації.

Маркетингові стратегії, їх особливості в системі охорони здоров'я. Корпоративні стратегії.

Етапи маркетингу. Розробка маркетингового плану. Товарорух (сітка збуту). Реклама та стимулювання збуту. Управління цінами. Проблеми реалізації маркетингової стратегії та управління нею. Управління маркетинговою діяльністю фірми.

Види маркетингу. Особливості маркетингу в сфері послуг.

Маркетинг в системі охорони здоров'я. Специфіка маркетингу в медичній галузі. Сегментація ринку медичних послуг та лікарських препаратів. Визначення області сегментації ринку. Вибір стратегії сегментації. Аналіз ринкових сегментів.

Маркетингове мислення: орієнтація на споживача. Фінансування системи охорони здоров'я в умовах ринку. Оцінка витрат і ціноутворення на медичну послугу при переході України до ринку. Показники та аналіз якості медичної послуги та лікарських препаратів. Оцінка кінцевих маркетингових результатів.

Тема 17. Витрати підприємства. Прибуток. Ціна. Ціноутворення в системі охорони здоров'я.

Зміст витрат виробництва. Індивідуальні та суспільно-необхідні витрати. Структура витрат.

Витрати підприємства. Собівартість продукції. Види собівартості: розрахункова, фактична, виробнича, комерційна. Методи обчислення собівартості продукції. Структура собівартості продукції, її сучасні тенденції. Способи формування структури витрат на підприємстві. Основні шляхи зниження собівартості продукції за сучасних умов розвитку виробництва.

Проблема витратного характеру виробництва на вітчизняних підприємствах в умовах переходу України до ринкової економіки. Особливості формування витрат в системі охорони здоров'я. Витрати на медичну послугу: сутність і структура. Формування витрат на лікарські препарати.

Прибуток: сутність і роль в економіці. Джерела і етапи формування прибутку. Розподіл прибутку. Роль податків в розподілі прибутку. Норма прибутку, методи її обчислення. Фактори, що впливають на норму прибутку. Основні напрями підвищення прибутку за сучасних умов розвитку виробництва.

Прибуток підприємств в системі охорони здоров'я. Специфіка формування і розподілу прибутку медичних і фармацевтичних закладів в ринкових умовах.

Ефективність роботи підприємства: зміст і критерії. Показники ефективності підприємства. Рентабельність як синтетичний показник ефективності підприємства. Методика обчислення рентабельності підприємства. Динаміка показників ефективності виробництва за сучасних умов розвитку економіки. Проблема збитковості і банкрутства підприємств в Україні при їх реструктуризації та адаптації до ринку.

Ефективність підприємств в системі охорони здоров'я. Шляхи підвищення рентабельності медичних закладів в умовах ринкової економіки. Рентабельність у медичній галузі.

Ціна: сутність і значення. Структура ціни. Функції ціни: інформаційна, стимулююча, регулююча, розподільча. Види цін. Сучасна система цін. Формування ціни підприємства, гуртової та роздрібною ціни. Проблеми ціноутворення на сучасному етапі розвитку економіки. Фактори і методи ціноутворення. Державна політика цін. Роль ціни як одного з найважливіших важелів розвитку виробництва. Основні шляхи вдосконалення ціноутворення в умовах ринкової економіки. Особливості ціноутворення в системі охорони здоров'я.

Постановка завдань і політика ціноутворення медичних послуг. Тарифи на медичні послуги. Завдання реформування охорони здоров'я за допомогою ціноутворення.

Механізм формування ціни на медичну послугу. Специфіка утворення ціни лікарських препаратів.

Правова оцінка існування платних медичних послуг.

Структура ціни медичної послуги. Склад витрат. Сучасні вимоги до формування ціни медичної послуги. Використання механізму цін і взаєморозрахунків.

Тема 18. *Управління економікою. Менеджмент в охороні здоров'я.*

Сутність і структура управління економікою. Основна мета і принципи управління. Форми і методи управління. Сучасні вимоги до організації управління. Рівні управління.

Управління основною ланкою економіки, особливості його в системі охорони здоров'я. Сутність менеджменту. Основні форми і методи управління підприємством. Принципи та критерії праці менеджера. Роль менеджменту у зміцненні позицій на ринку.

Демократизація управління. Форми і методи участі працівників в управлінні. Підготовка управлінських кадрів.

Менеджмент в охороні здоров'я України при переході до ринкової економіки. Специфіка менеджменту в медичній галузі.

Тема 19. *Доходи населення.*

Доходи населення та їх структура. Характеристика динаміки доходів населення. Залежність рівнів захворюваності від рівнів доходів населення.

Номінальна і реальна заробітна плата. Визначення індексу реальної заробітної плати. Політика доходів в Україні: сучасний стан, проблеми і перспективи її в умовах переходу до ринку.

Соціальна справедливість та шляхи її досягнення. Вивчення позитивного досвіду розвинутих країн світу щодо забезпечення механізму соціального захисту і соціальної справедливості та можливості використання цього досвіду в Україні.

Тема 20. *Аграрні відносини та особливості їх розвитку в сучасних умовах.*

Сутність аграрних відносин, їх особливості та місце в економічній системі. Форми власності у сільському господарстві. Специфіка аграрних відносин у народному господарстві України та їх вплив на систему охорони здоров'я.

Земельна рента та її види в сучасних умовах.

Агропромисловий комплекс, його функції і структура.

Аграрна криза та аграрна реформа. Основні напрями аграрної реформи в Україні.

Роль системи охорони здоров'я та її вплив на агропромислову галузь народного господарства.

Змістовий модуль 5. *Світова економіка.*

Тема 21. *Світове господарство.*

Сутність світового господарства. Виникнення та еволюція світового господарства. Об'єктивні основи становлення та особливості розвитку світового господарства на сучасному етапі. Специфіка дії економічних законів в світовому господарстві. Загальносвітовий характер сучасних продуктивних сил і економічного прогресу. Інтернаціоналізація виробництва. Роль науково-технічного обміну в інтернаціоналізації господарського життя.

Міжнародне співробітництво країн. Форми сучасних міжнародних економічних зв'язків: міжнародна торгівля, міжнародна міграція робочої сили, міжнародні валютні та фінансово-кредитні відносини, міжнародні науково-технічні зв'язки. Проблеми перебудови світових господарських зв'язків. Новий міжнародний економічний та інформаційний порядок.

Суть і об'єктивні основи міжнародної економічної інтеграції. Міжнародний поділ праці: принципи і форми. Міжнародні економічні відносини. Міжнародні економічні організації: Міжнародний Валютний Фонд (МВФ), Міжнародний Банк Реконструкції і Розвитку (МБРР), їх діяльність в сучасних умовах. Основні функції міжнародних економічних організацій в світовому господарстві.

Тема 22. Місце України в світовій економіці.

Сутність економічного суверенітету. Структура економічного суверенітету України і шляхи його досягнення. Економічна безпека України

Місце України в світовому господарстві на сучасному етапі розвитку. Україна в міжнародному поділі праці. Проблема інтеграції економіки України в світове господарство і ЄС.

Роль України у вирішенні глобальних проблем людства.

Тема 23. Економічні аспекти глобальних проблем.

Сутність та причини виникнення глобальних проблем людства.

Мілітаризація економіки та шляхи роззброєння. Роззброєння – ключ до розв'язання глобальних проблем.

Екологічна криза світового масштабу. Шляхи розв'язання екологічної проблеми.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Основні напрямки вирішення цих проблем.

Проблема освоєння космосу і світового океану в умовах демографічного вибуху та шляхи її вирішення.

Проблема подолання убогості та відсталості, тяжких захворювань в сучасних умовах розвитку людства.

Шляхи розв'язання глобальних проблем людства на сучасному етапі його розвитку. Місце України в світовому господарстві і вирішенні глобальних проблем.

3. Структура навчальної дисципліни

Орієнтовна структура залікового кредиту – Заліку 1.

Структура навчальної дисципліни “Основи економічних теорій”		Всього годин	Аудиторних		1СРС
			Л	ПЗ	
		90	10	10	70
Змістовий розділ 1. Загальні основи економічного розвитку.					
Тема 1	Предмет і метод економічної теорії.	4	2	2	-
Тема 2	Економічний прогрес: критерії і рушійні сили. Роль НТР в економічному прогресі.	4			4
Тема 3	Людина в системі суспільного виробництва.	4			4
Тема 4	Екологія і виробництво. Шляхи вирішення екологічних проблем.	4			4
Змістовий розділ 2. Ринкова економіка. Охорона здоров'я в умовах ринку.					
Тема 5	Товарна організація виробництва.	4			4
Тема 6	Ринкова система та механізм її регулювання. Охорона здоров'я в умовах ринку.	4	2	2	
Тема 7	Ринкові перетворення в системі охорони здоров'я України.	4			4
Змістовий розділ 3. Проблеми макроекономічного регулювання в умовах ринку.					
Тема 8.	Об'єкт макроекономіки та її показники.	4			4
Тема 9.	Відтворення та економічне зростання в умовах НТП.	4	2	2	
Тема 10	Державне регулювання економіки. Роль держави у розвитку охорони здоров'я України.	4			4
Тема 11	Зайнятість і соціальний захист населення.	4			4
Тема 12	Ринок робочої сили і заробітна плата. Системи оплати праці в охороні здоров'я.	4			4
Тема 13	Фінансово-кредитна система. Фінансування системи охорони здоров'я в Україні.	4			4
Змістовий розділ 4. Підприємство і підприємницька діяльність. Специфіка підприємництва в системі охорони здоров'я.					
Тема 14	Підприємство в системі ринку. Підприємництво. Основи менеджменту.	4	2	2	-
Тема 15	Виробничі фонди підприємства. Шляхи підвищення ефективності їх використання в охороні здоров'я.	4			4

Тема 16	Основи маркетингу. Маркетинг в системі охорони здоров'я.	4			4
Тема 17	Витрати підприємства. Прибуток. Ціна. Ціноутворення в системі охорони здоров'я.	4	2	2	-
Тема 18	Управління економікою. Менеджмент в охороні здоров'я.	4			4
Тема 19	Доходи населення.	4			4
Тема 20	Аграрні відносини та особливості їх розвитку в сучасних умовах.	4			4
Змістовий розділ 5. Світова економіка.					
Тема 21	Світове господарство.	4			4
Тема 22	Місце України в світовій економіці.	4			4
Тема 23	Економічні аспекти глобальних проблем.	2			2
Кредитів ECTS - 3					

Аудиторна робота – 22%, СРС – 78%.

4. Тематичний план лекцій

№\	Тема	кількість годин
<i>Змістовий розділ 1. Загальні основи економічного розвитку.</i>		
Тема 1.	Предмет і метод економічної теорії.	2
<i>Змістовий розділ 2. Ринкова економіка. Охорона здоров'я в умовах ринку.</i>		
Тема 2.	Ринкова система та механізм її регулювання. Охорона здоров'я в умовах ринку.	2
<i>Змістовий розділ 3. Проблеми макроекономічного регулювання в умовах ринку.</i>		
Тема 3.	Відтворення та економічне зростання в умовах НТП.	2
<i>Змістовий розділ 4. Підприємство і підприємницька діяльність. Специфіка підприємництва в системі охорони здоров'я.</i>		
Тема 4.	Підприємство в системі ринку. Підприємництво. Основи менеджменту.	2
Тема 5.	Витрати підприємства. Прибуток. Ціна. Ціноутворення в системі охорони здоров'я.	2
	Разом:	10

5. Тематичний план практичних занять.

№\	Тема	кількість годин
<i>Змістовий розділ 1. Загальні основи економічного розвитку.</i>		
Тема 1.	Предмет і метод економічної теорії.	2
<i>Змістовий розділ 2. Ринкова економіка. Охорона здоров'я в умовах ринку.</i>		
Тема 2.	Ринкова система та механізм її регулювання. Охорона здоров'я в умовах ринку.	2
<i>Змістовий розділ 3. Проблеми макроекономічного регулювання в умовах ринку.</i>		
Тема 3.	Відтворення та економічне зростання в умовах НТП.	2

<i>Змістовний розділ 4. Підприємство і підприємницька діяльність. Специфіка підприємництва в системі охорони здоров'я.</i>		
Тема 4.	Підприємство в системі ринку. Підприємництво. Основи менеджменту.	2
Тема 5.	Витрати підприємства. Прибуток. Ціна. Ціноутворення в системі охорони здоров'я.	2
	Разом:	10

6. Тематичний план самостійної роботи.

№\	Тема	кількість годин
<i>Змістовий розділ 1. Загальні основи економічного розвитку.</i>		
Тема 1.	Економічний прогрес: критерії і рушійні сили. Роль НТР в економічному прогресі.	4
Тема 2.	Людина в системі суспільного виробництва.	4
Тема 3.	Екологія і виробництво. Шляхи вирішення екологічних проблем.	4
<i>Змістовий розділ 2. Ринкова економіка. Охорона здоров'я в умовах ринку.</i>		
Тема 4.	Товарна організація виробництва.	4
Тема 5.	Ринкові перетворення в системі охорони здоров'я України.	4
<i>Змістовий розділ 3. Проблеми макроекономічного регулювання в умовах ринку.</i>		
Тема 6.	Об'єкт макроекономіки та її показники.	4
Тема 7.	Державне регулювання економіки. Роль держави у розвитку охорони здоров'я України.	4
Тема 8.	Зайнятість і соціальний захист населення.	4
Тема 9.	Ринок робочої сили і заробітна плата. Системи оплати праці в охороні здоров'я.	4
Тема 10.	Фінансово-кредитна система. Фінансування системи охорони здоров'я в Україні.	4
<i>Змістовий розділ 4. Підприємство і підприємницька діяльність. Специфіка підприємництва в системі охорони здоров'я.</i>		
Тема 11.	Виробничі фонди підприємства. Шляхи підвищення ефективності їх використання в охороні здоров'я.	4
Тема 12.	Основи маркетингу. Маркетинг в системі охорони здоров'я.	4
Тема 13.	Управління економікою. Менеджмент в охороні здоров'я.	4
Тема 14.	Доходи населення.	4
Тема 15.	Аграрні відносини та особливості їх розвитку в сучасних умовах.	4
<i>Змістовий розділ 5. Світова економіка.</i>		
Тема 16.	Світове господарство.	4
Тема 17.	Місце України в світовій економіці.	4
Тема 18.	Економічні аспекти глобальних проблем.	2
	Разом:	70

7. Індивідуальні завдання: підготовка рефератів, есе доповідей та виступів на наукових студентських конференціях; публікація тез та статей з економічної проблематики.

Пропоновані теми для написання рефератів:

1. Підходи до оплати інтелектуальної праці.
2. Особливості стратегії в оплаті праці лікарів.
3. Проблеми, викликані фіксованою оплатою праці медичних працівників, і шляхи їх розв'язання.
4. Прожитковий рівень ,його структура та підходи до формування.
5. Залежність попиту на охорону здоров'я від рівня розвитку суспільства.
6. Залежність пропозиції охорони здоров'я від рівня розвитку суспільства.
7. Медична послуга і медична допомога як дефініції ринкової економіки.
8. Охорона здоров'я та інформація як формуючі чинники попиту споживачів.
9. Специфіка взаємозв'язку між затратами на поліпшення здоров'я та отриманими результатами.
10. Особливості попиту на охорону здоров'я.
11. Пропозиція медичної допомоги та її маркетингові особливості.
12. Сегментація ринку в системі охорони здоров'я.
13. Просування товарів на ринку охорони здоров'я.
14. Попит на профілактику захворюваності як маркетингова категорія.
15. Проблема рівності і справедливості у споживанні медичних послуг.
16. Сучасні тенденції у витратах на охорону здоров'я в світі.
17. Ринок робочої сили в системі охорони здоров'я та оцінка його можливостей.
18. Посередницькі послуги в системі охорони здоров'я.
19. Формування "моди" на окремі медичні послуги.
20. Монополія в системі охорони здоров'я: позитиви і недоліки.
21. Проблеми мікроекономіки в системі охорони здоров'я.
22. Проблеми макроекономіки в системі охорони здоров'я.
23. Проблеми мегаекономіки в системі охорони здоров'я.
24. Науково-технічна революція в медицині та її результати.
25. Вартість життя і виміри цієї вартості.

8. Завдання для самостійної роботи

1. Внесок українських вчених у розвиток економічної науки.
2. Досвід вивчення економічної теорії студентами у вузах світу.
3. Сучасні школи економічної думки.
4. Формування економічного світогляду сучасного лікаря.
5. Сучасні проблеми розвитку товарного виробництва.
6. Сучасні проблеми економічного прогресу в Україні.
7. Проблема людини в системі суспільного виробництва в Україні.
8. Сутність людини економічної, її роль в економічній системі.
9. Проблеми грошового обігу та антиінфляційна політика в Україні.
10. Сучасні проблеми формування ринкової системи економіки в Україні.
11. Ринкові перетворення в охороні здоров'я України.
12. Сучасні моделі ринкової економіки та можливості їх використання в Україні.
13. Основні показники макроекономіки: ВВП, ЧНП, НД і національне багатство.
14. Проблеми суспільного відтворення та зростання на макрорівні.
15. Економічна криза 90-х років в Україні: причини і основні риси.

16. Антициклічні заходи економічної політики держави.
17. Сучасні проблеми фінансової системи України.
18. Бюджетна система України: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку.
19. Банківська система та її роль в економічному розвитку.
20. Фінансування системи охорони здоров'я в Україні.
21. Проблеми макроекономічного регулювання в сучасних умовах.
22. Державне регулювання економіки та його роль в розвитку охорони здоров'я України.
23. Проблеми зайнятості і соціального захисту в умовах ринкової економіки.
24. Системи оплати праці в охороні здоров'я.
25. Сучасні системи менеджменту: світовий досвід та можливості його використання в Україні.
26. Розвиток підприємництва в Україні та його особливості в галузі охорони здоров'я.
27. Специфіка менеджменту в системі охорони здоров'я.
28. Проблема приватизації і перспективи розвитку приватних підприємств в медичній галузі.
29. Роль маркетингу в розвитку підприємницької діяльності.
30. Сучасні проблеми становлення маркетингу в системі охорони здоров'я України.
31. Шляхи підвищення ефективності використання виробничих фондів в галузі охорони здоров'я.
32. Сучасні проблеми податкової системи України.
33. Шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки.
34. Собівартість медичної послуги.
35. Роль прибутку в розвитку сучасного виробництва.
36. Рентабельність медичних закладів: сучасний стан, проблеми і перспективи.
37. Проблеми ціноутворення в умовах ринкових відносин.
38. Ціна медичної послуги. Особливості її формування.
39. Державна політика цін на сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні.
40. Сучасні проблеми управління економікою.
41. Доходи населення та їх структура.
42. Політика доходів в Україні.
43. Проблема соціального захисту і соціальної справедливості в Україні.
44. Аграрні відносини та їх вплив на систему охорони здоров'я.
45. Агропромисловий комплекс, його функції і структура.
46. Сучасні проблеми міжнародного співробітництва в світовому ринку.
47. Проблема досягнення економічного суверенітету України в сучасних умовах.
48. Місце України в світовій економіці.
49. Зовнішньоторговельна діяльність України: стан і перспективи розвитку.
50. Проблема Євроінтеграції України.
51. Глобальні проблеми людства та шляхи їх розв'язання.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ З КУРСУ
“ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ”

Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку.

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії (2 години).

П л а н

1. Історія розвитку економічної теорії та її сучасні напрями.
2. Предмет і метод економічної теорії. Завдання економічної науки.
3. Економічна система суспільства та її елементи.
4. Економічні закони і категорії, їх класифікація.

Теми рефератів:

1. Вклад українських вчених у розвиток економічної науки.
2. Досвід вивчення економіки студентами у вузах світу.
3. Сучасні школи економічної думки.

Методичні поради

При розгляді першого питання необхідно розглянути:

- виникнення і розвиток економічної теорії;
- основні сучасні школи економічної теорії та їх представників;
- внесок українських вчених у розвиток економічної науки.

У другому питанні слід розкрити:

- сутність предмету економічної теорії;
- функції економічної теорії: пізнавальна, практична, виховна;
- поняття методу економічної науки та його структуру;
- нові сучасні методи дослідження економічної теорії.

Необхідно звернути увагу на аналіз зв'язку економічної теорії і господарської практики в сучасних умовах та завдань економічної науки по формуванню економічного типу мислення.

Третє питання вимагає проаналізувати такі аспекти:

- економічна система та її окремі складові: продуктивні сили, виробничі відносини, техніко-економічні відносини та господарський механізм. Звернути увагу на взаємозв'язок цих елементів.
- визначальні критерії та показники ефективності економічної системи.

Навести приклади високоефективних економічних систем в світі.

При розгляді четвертого питання слід з'ясувати:

- сутність економічного закону;
- класифікацію економічних законів та механізм їх дії;
- механізм регулювання економічних законів;
- економічні категорії та їх види.

**Змістовий модуль 2. Ринкова економіка. Охорона здоров'я в умовах ринку.
Тема 2. Ринкова система та механізм її регулювання.
Охорона здоров'я в умовах ринку.
(2 години)**

П л а н

- 1.Зміст ринку та його функції. Роль ринку в економічній системі.
- 2.Структура та інфраструктура ринку.
- 3.Механізм ринку. Ціноутворення. Сутність та функції ціни. Особливості формування ціни на медичну послугу в умовах ринку.
- 4.Закони ринку. Монополія і конкуренція. Антимонопольна діяльність держави.

Теми рефератів

- 1.Сучасні проблеми переходу України до ринкової системи економіки.
- 2.Ринкові перетворення в охороні здоров'я України.
- 3.Сучасні моделі ринкової економіки та можливості їх використання в Україні.

Методичні поради

В першому питанні необхідно розкрити:

- зміст ринку як економічного явища і як економічної категорії;
- основні функції ринку, його роль у розвитку економічної системи;
- умови існування ефективної ринкової системи економіки;
- проблеми ринкових перетворень в Україні на сучасному етапі розвитку.

При розгляді другого питання звернути увагу на:

- поняття структури ринку; критерії класифікації ринку;
- розкриття видів ринку та їх сучасного стану розвитку, формування окремих видів ринку в Україні;
- інфраструктура ринку, її елементи, значення ринкової інфраструктури для ефективності дії ринкової системи економіки в цілому;
стан інфраструктури ринку України.

В третьому питанні аналізуємо:

- поняття механізму ринкового саморегулювання та його окремих елементів: кон'юнктура ринку, попит, пропозиція, ціна, ринкова рівновага, оптимум ринкової економіки, параметри і атрибути ринку;
- закон попиту і закон пропозиції та механізм їх дії, поняття еластичності попиту і пропозиції і визначення коефіцієнту еластичності, основні види еластичності попиту і пропозиції;
- сутність ціни; структура ціни; функції ціни; види цін; фактори та методи ціноутворення; проблеми ціноутворення на сучасному етапі розвитку економіки; роль держави в процесі ціноутворення.

Четверте питання розглядаємо за планом:

- закони ринку: закони попиту і пропозиції; закон конкуренції, закон спадної віддачі та їх взаємозв'язок;
- причини виникнення та сутність монополій; форми монополій; наслідки процесу монополізації економіки;
- конкуренція та її форми; методи конкурентної боротьби;
- антимонопольна діяльність держави. Антимонопольне законодавство на сучасному етапі та його значення для розвитку економіки.

Змістовий модуль 3. Проблеми макроекономічного регулювання в умовах ринку.

Тема 3. Відтворення та економічне зростання в умовах НТП.

(2 години)

План

1. Відтворення: зміст і фактори. Види відтворення.
2. Економічне зростання на макрорівні: сутність і показники. Типи економічного зростання.
3. Економічний цикл та його фази. Види циклів. Довгі хвилі.
4. Ефективність виробництва. Показники ефективності.

Темати рефератів:

1. Сучасні проблеми суспільного відтворення і зростання на макрорівні.
2. Економічна криза 90-х років в Україні: причини і основні риси.
3. Антициклічні заходи економічної політики держави.

Методичні рекомендації

При розгляді першого питання необхідно проаналізувати:

- сутність поняття “відтворення” на макрорівні;
- фактори відтворення: засоби виробництва, робоча сила, природні ресурси, навколишнє середовище, економічні відносини. В цьому аспекті звернути увагу на проблеми сучасного відтворення окремих факторів в Україні;
- види відтворення: просте і розширене, їх зміст і сучасні тенденції;
- відтворення в Україні при переході до ринку.

В другому питанні з'ясовуємо:

- зміст поняття “економічне зростання”;
- критерії економічного зростання в економічному аналізі розвитку країн;
- показники економічного зростання та їх обчислення;
- типи економічного зростання: екстенсивне та інтенсивне зростання, їх властивості;
- економічне зростання в Україні: сучасні проблеми і тенденції.

Третє питання розкриваємо за схемою:

- поняття економічного циклу, причини циклічності економіки;
- фази циклу, економічна криза: її причини, зміст, наслідки;
- види циклів: короткотривалі, середньотривалі, довготривалі. Довгі хвилі за Полем Самуельсоном: характеристика і сучасні тенденції розвитку;
- особливості сучасного економічного циклу та фактори, що на нього впливають: роль НТР, сучасної держави, інтеграції країн в світовому господарстві та інші;
- антициклічні заходи в економічній політиці держави.

Слід звернути увагу на проблеми антициклічного регулювання в Україні при переході до ринку.

В четвертому питанні вивчаємо такі аспекти:

- економічна ефективність: її зміст і ознаки, критерії соціальної і економічної ефективності;
- показники економічної ефективності: фондомісткість, фондоозброєність і фондovіддача, матеріаломісткість і матеріалovіддача, продуктивність праці і трудомісткість, їх характеристика;
- синтетичний показник ефективності – рентабельність виробництва;
- основні шляхи підвищення економічної ефективності в Україні.

Змістовий модуль 4. Підприємство і підприємницька діяльність. Специфіка підприємництва в системі охорони здоров'я.

Тема 4. Підприємство в системі ринку. Підприємництво. Основи менеджменту.

(2 години)

План

1. Підприємство. Види підприємств та їх об'єднання.
2. Демонopolізація економіки. Дрібний бізнес. Роль держави в розвитку дрібного підприємництва.
3. Підприємництво: сутність і засади. Функції підприємництва. Особливості підприємництва в системі охорони здоров'я.
4. Менеджмент: сутність і завдання. Системи менеджменту. Менеджмент в системі охорони здоров'я.

Темати рефератів:

1. Сучасні системи менеджменту: світовий досвід та можливості його використання в Україні.
2. Розвиток підприємництва в Україні при переході до ринку.
3. Приватизація і перспективи розвитку приватних підприємств.

Методичні поради

Перше питання передбачає аналіз таких аспектів:

- сутність підприємства та його основні функції;
- види підприємств згідно форм власності: індивідуальні, сімейні, приватні, колективні, державні, спільні, розвиток різних видів підприємств в Україні.

При розгляді питання слід звернути увагу на перспективи розвитку окремих видів підприємств при переході України до ринку.

- об'єднання підприємств: основні засади утворення, цілі об'єднань, форми об'єднань підприємств: асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, конгломерати; перспективи об'єднання підприємств в Україні; можливості використання досвіду Заходу.

В другому питанні з'ясуємо:

- процес демонополізації економіки та його перспективи;
- дрібний бізнес, розвиток малих підприємств;
- роль держави в розвитку дрібного підприємництва;
- стан дрібного бізнесу в Україні при переході до ринку.

При розгляді третього питання звернути увагу на:

- економічний зміст поняття "підприємництво", його засади і критерії, правові основи підприємницької діяльності;
- функції підприємництва;
- підприємець як суб'єкт економічної діяльності, властивості підприємця;
- сучасні проблеми і перспективи підприємництва в Україні;
- особливості підприємництва в системі охорони здоров'я.

В четвертому питанні слід розкрити:

- поняття менеджменту: сутність, функції;
- етапи менеджменту;
- менеджер: його призначення і функції, роль в розвитку підприємства.

Слід звернути увагу на визначення відмінностей між підприємцем і менеджером.

- критерії ефективного менеджменту;
- основні сучасні системи менеджменту та їх переваги;
- стан і перспективи розвитку менеджменту в Україні при переході до ринкової системи економіки;
- ~ менеджмент в охороні здоров'я України.

Тема 5. Витрати підприємства. Прибуток. Ціна. Ціноутворення в системі охорони здоров'я.

(2 години)

План

1. Витрати виробництва. Собівартість продукції та її види. Структура собівартості. Шляхи зниження собівартості.

2. Прибуток: сутність і роль в економіці. Розподіл прибутку. Норма прибутку. Рентабельність: зміст, методика обчислення.

3. Ціна на мікрорівні: сутність і значення. Фактори і методи ціноутворення. Механізм формування ціни на медичну послугу. Особливості ціноутворення в системі охорони здоров'я.

Темати рефератів:

1. Шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки.
2. Сучасні проблеми податкової системи України.
3. Роль прибутку в розвитку сучасного виробництва.
4. Проблеми ціноутворення при переході України до ринкової системи.

Методичні рекомендації

При розгляді першого питання слід проаналізувати:

- зміст поняття “витрати виробництва”, індивідуальні та суспільно-необхідні витрати, структура витрат;

- сутність собівартості продукції; види собівартості: : розрахункова, фактична, виробнича, комерційна; методи її обчислення;

- структура собівартості продукції, тенденції її зміни за сучасних умов розвитку економіки; два способи обчислення структури собівартості на підприємстві: за елементами витрат і за статтями калькуляції;

- основні шляхи зниження собівартості продукції в сучасних умовах розвитку виробництва.

В другому питанні розглядаємо:

- категорія “прибуток”: сутність, джерела формування, види прибутку;

- роль прибутку в розвитку економічної системи суспільства;

- розподіл прибутку, роль податків в розподілі прибутку та шляхи вдосконалення податкової системи;

- норма прибутку, методи її обчислення; фактори, що впливають на величину маси і норми прибутку;

- основні напрями підвищення прибутку за сучасних умов розвитку виробництва.

- рентабельність як синтетичний показник ефективності виробництва, види рентабельності, методика обчислення рентабельності підприємства, шляхи підвищення рентабельності;

В третьому питанні з'ясуємо такі аспекти:

- сутність ціни як економічної категорії; структура ціни; функції ціни; види цін;

- формування гуртової і роздрібною ціни в сучасних умовах;

- проблеми ціноутворення на сучасному етапі; фактори і методи ціноутворення; державна політика цін; роль ціни як одного з найважливіших важелів розвитку виробництва; основні шляхи вдосконалення ціноутворення в умовах ринкової системи;

- механізм формування ціни на медичну послугу, структура ціни медичної послуги;

- особливості ціноутворення в системі охорони здоров'я при переході України до ринку;

- завдання реформування охорони здоров'я за допомогою ціноутворення.

ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема СРС 1. Економічний прогрес: критерії і рушійні сили НТР та роль в економічному прогресі.

Сутність і критерії економічного прогресу. Рушійні сили і фактори економічного прогресу. Сутність, основні риси і суперечливості науково-технічної революції. Роль НТР в економічному прогресі.

Розвиток сутнісних сил людини – вирішальний фактор соціально-економічного прогресу.

Тема СРС 2. Людина в системі суспільного виробництва

Місце і головна роль людини в системі суспільного виробництва. Людина як єдність біологічного і соціального. Сутність людини економічної. Економічні потреби та їх структура. Економічні інтереси. Людина в економічній системі.

Людина як головна складова виробничого чи господарського процесу. Причини ускладнення взаємин між людиною та природою Співвідношення факторів виробництва і роль, яку в цьому процесі відіграє людина.

Якісні характеристики особистого фактора виробництва. Місце, яке займає людина в суспільному виробництві. Вплив НТР на зміну місця і ролі людини у виробництві. Гуманізація виробництва.

Тема СРС 3. Екологія і виробництво.

Вплив сучасного виробництва на природу. Взаємодія людини з природою: порушення оптимальних пропорцій і загострення суперечностей в сучасних умовах.

Сутність екологічних проблем. Забруднення навколишнього середовища: повітря, водних басейнів, землі.

Екологічна криза. Вплив екології на здоров'я людини.

Шляхи вирішення економічних проблем.

Екологічний стан в Україні. Шляхи вирішення екологічних проблем при переході України до ринку. Використання екологічно чистих видів виробництва енергії, безвідходних технологій, раціонального використання земель.

Тема 4. Товарна організація виробництва.

Форми суспільного виробництва. Натуральне господарство. Умови виникнення товарного виробництва. Характеристика товарного виробництва: сутність і ознаки. Роль товарного виробництва в різних способах виробництва. Види товарного виробництва. Просте і підприємницьке товарне виробництво: їх спільні риси та відмінності, сучасні тенденції розвитку. Проблеми і перспективи розвитку товарного виробництва в Україні при переході до ринкової економіки.

Товар та його властивості. Відмінність товару від продукту. Споживна вартість товару. Якість товару. Вартість. Мінова вартість. Взаємозв'язок і взаємозалежність властивостей товару. Суперечності між споживною вартістю товару і вартістю, форми їх вирішення. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі. Абстрактна і конкретна, проста і складна праця. Величина вартості товару і фактори, що на неї впливають. Продуктивність та інтенсивність праці, їх вплив на величину вартості. Еволюція форм вартості. Виникнення,

сутність і функції грошей. Види грошей. Закони обігу грошей. Грошова система та її основні типи. Сучасні тенденції в грошовому обігу. Роль кредитних грошей.

Інфляція: сутність, причини виникнення, наслідки. Види інфляції. Антиінфляційні методи. Умови інфляційного процесу в економіці України. Шляхи подолання інфляції. Проблеми забезпечення стійкості грошового обігу.

Закон вартості та його функції. Дія закону вартості в системі охорони здоров'я, особливості її прояву в медичній галузі.

Тема СРС 5. Ринкові перетворення в системі охорони здоров'я України.

Моделі ринкової економіки у сфері охорони здоров'я. Особливості механізму функціонування ринку в системі охорони здоров'я. Конкуренція на ринку медичних послуг та її наслідки для пацієнтів.

Державна, страхова та платна медицина в умовах переходу України до ринку. Оптимальні пропорції ринкових важелів та державного втручання у системі охорони здоров'я.

Постановка завдань і політика ціноутворення медичних послуг. Система цін. Механізм формування цін. Структура ціни медичної послуги. Сучасні вимоги до формування ціни медичної послуги. Завдання реформування охорони здоров'я за допомогою ціноутворення.

Тема СРС 6. Об'єкт макроекономіки та її показники.

Об'єкт макроекономіки, її цілі та завдання. Розгалуження сфер матеріального і нематеріального виробництва. Структура виробництва, сучасні тенденції в її розвитку.

Основні показники макроекономіки. Валовий національний продукт (ВВП), чистий національний продукт (ЧНП). Національний доход (НД): сутність, джерела, виробництво, розподіл і перерозподіл. Споживання та нагромадження національного доходу, сучасні шляхи їх оптимізації.

Національне багатство та його структура. Удосконалення використання національного багатства за сучасних умов розвитку економіки.

Тема СРС 7. Державне регулювання економіки. Роль держави в розвитку охорони здоров'я України.

Економічна роль держави та її функції. Державне регулювання економіки: зміст і цілі. Основні моделі державного регулювання економіки та їх еволюція. Модель змішаної економіки.

Форми і методи державного регулювання. Сучасні зміни в державному регулюванні економіки.

Державне регулювання в системі охорони здоров'я. Роль держави в розвитку охорони здоров'я України при переході до ринку.

Тема СРС 8. Зайнятість і соціальний захист населення.

Зайнятість населення: сутність і структура. Регулювання зайнятості в сучасних умовах.

Ринок робочої сили. Безробіття як соціально-економічне явище: причини, сутність, наслідки. Види безробіття. Біржа праці.

Соціальний захист населення. Соціальна політика в умовах переходу України до ринкової економіки.

Тема СРС 9. Ринок робочої сили і заробітна плата. Системи оплати праці в охороні здоров'я.

Сутність товару робоча сила і її вартість. Сучасні тенденції в розвитку робочої сили. Динаміка вартості робочої сили умовах НТР.

Зміст заробітної плати та її функції. Форми і системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Регулювання заробітної плати.

Системи оплати праці в охороні здоров'я. Реформування заробітної плати медичних працівників в умовах переходу України до ринкової економіки.

Тема 10. Фінансово-кредитна система. Фінансування системи охорони здоров'я в Україні.

Сутність і функції фінансів. Структура фінансів. Суб'єкти фінансових відносин. Фінансова система та її роль в розвитку економіки. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку фінансової системи України.

Бюджетна система: сутність і види. Структура бюджетної системи: державний бюджет та місцеві бюджети. Доходи і витрати державного бюджету. Бюджет. Структура і формування бюджету. Податкова система. Роль податків в сучасній економічній системі. Проблеми оподаткування в Україні. Удосконалення податкової системи.

Економічна класифікація видатків бюджету. Фінансова політика держави. Дефіцитне фінансування. Фінансове оздоровлення економіки. Фінансування витрат на охорону здоров'я. Економічні проблеми переходу до страхової медицини.

Формування кошторису в системі охорони здоров'я. Охорона здоров'я в умовах переходу України до ринку. Фінансування медичної галузі. Загальнообов'язкове державне і медичне страхування. Гарантований рівень медичної допомоги.

Фінансовий ринок та його складові. Ринок кредитних коштів. Суть і принципи організації кредиту.

Банки, їх роль і функції. Банківська система. Фінансово-кредитна діяльність банків. Кредит. Принципи кредитування. Види банківського кредиту. Банківський процент. Процентна ставка, її роль і фактори динаміки. Сучасні тенденції в розвитку позичкового капіталу. Роль фінансово-кредитної політики в підвищенні ефективності суспільного виробництва. Реформа фінансової та банківської систем.

Тема СРС 11. Виробничі фонди підприємства. Шляхи підвищення ефективності їх використання в охороні здоров'я.

Виробничі фонди підприємства: зміст і структура. Поняття кругообороту фондів. Основні стадії відтворення фондів. Форми фондів в процесі кругообороту.

Оборот фондів. Час обороту та фактори, що на нього впливають. Основні і оборотні фонди.

Фізичне і моральне зношення основних фондів. Амортизація. Норма амортизації. Прогресивна і регресивна амортизація. Амортизаційний фонд та ефективність його використання.

Оборотні фонди і фонди обігу. Оборотні засоби та шляхи їх раціонального споживання.

Шляхи підвищення ефективності використання виробничих фондів в охороні здоров'я.

Тема СРС 12. Основи маркетингу. Маркетинг в системі охорони здоров'я.

Сутність маркетингу. Види маркетингової діяльності. Принципи маркетингу. Програми маркетингу.

Стратегія ринкової орієнтації та її характеристика. Структура ринкової орієнтації. Компетенція і споживча цінність.

Маркетингові стратегії, їх особливості в системі охорони здоров'я. Корпоративні стратегії. Підготовка маркетингового плану. Реалізація маркетингової стратегії та управління нею.

Сегментація ринку медичних послуг. Визначення області сегментації ринку. Вибір цільових сегментів ринку. Вибір стратегії та способу сегментації. Стратегічний аналіз ринкових сегментів.

Тема СРС 13. Управління економікою. Менеджмент в охороні здоров'я.

Сутність і структура управління економікою. Основна мета і принципи управління. Форми і методи управління. Сучасні вимоги до організації управління. Рівні управління.

Управління основною ланкою економіки, особливості його в системі охорони здоров'я. Сутність менеджменту. Основні форми і методи управління підприємством. Принципи та критерії праці менеджера. Роль менеджменту у зміцненні позицій на ринку.

Демократизація управління. Форми і методи участі працівників в управлінні. Підготовка управлінських кадрів.

Менеджмент в охороні здоров'я України при переході до ринкової економіки.

Тема СРС 14. Доходи населення.

Доходи населення та їх структура. Характеристика динаміки доходів населення. Залежність рівнів захворюваності від рівнів доходів населення.

Номінальна і реальна заробітна плата. Визначення індексу реальної заробітної плати. Політика доходів в Україні: сучасний стан, проблеми і перспективи її в умовах переходу до ринку.

Тема СРС 15. Аграрні відносини та особливості їх розвитку в сучасних умовах.

Сутність аграрних відносин, їх особливості і місце в економічній системі. Форми власності у сільському господарстві. Специфіка аграрних відносин у народному господарстві України та їх вплив на систему охорони здоров'я.

Земельна рента та її види в сучасних умовах.

Агропромисловий комплекс, його функції і структура.

Аграрна криза та аграрна реформа. Основні напрями аграрної реформи в Україні.

Роль системи охорони здоров'я та її вплив на агропромислову галузь народного господарства.

Тема 16. Світове господарство.

Сутність світового господарства. Виникнення та еволюція світового господарства. Об'єктивні основи становлення та особливості розвитку світового господарства на сучасному етапі. Специфіка дії економічних законів в світовому господарстві. Загальносвітовий характер сучасних продуктивних сил і економічного прогресу. Інтернаціоналізація виробництва. Роль науково-технічного обміну в інтернаціоналізації господарського життя.

Міжнародне співробітництво країн. Форми сучасних міжнародних економічних зв'язків: міжнародна торгівля, міжнародна міграція робочої сили, міжнародні валютні та фінансово-кредитні відносини, міжнародні науково-технічні зв'язки. Проблеми перебудови світових господарських зв'язків. Новий міжнародний економічний та інформаційний порядок.

Суть і об'єктивні основи міжнародної економічної інтеграції. Міжнародний поділ праці: принципи і форми. Міжнародні економічні відносини. Міжнародні економічні організації: Міжнародний Валютний Фонд (МВФ), Міжнародний Банк Реконструкції і Розвитку (МБРР), їх діяльність в сучасних умовах. Основні функції міжнародних економічних організацій в світовому господарстві.

Тема 17. Місце України в світовій економіці.

Сутність економічного суверенітету. Структура економічного суверенітету України і шляхи його досягнення. Економічна безпека України

Місце України в світовому господарстві на сучасному етапі розвитку. Україна в міжнародному поділі праці. Проблема інтеграції економіки України в світове господарство і ЄС.

Роль України у вирішенні глобальних проблем людства.

Тема СРС 18. Економічні аспекти глобальних проблем.

Сутність та причини виникнення глобальних проблем людства.

Мілітаризація економіки та шляхи роззброєння. Роззброєння – ключ до розв'язання глобальних проблем.

Екологічна криза світового масштабу. Шляхи розв'язання екологічної проблеми.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Основні напрямки вирішення цих проблем.

Шляхи розв'язання глобальних проблем людства на сучасному етапі його розвитку. Місце України в світовому господарстві і вирішенні глобальних проблем.

9. Методи навчання. У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання: усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи; бліц-опитування; дискусії з проблемних ситуацій — проблемний метод; реферативні виступи та їх обговорення; тестування студентів в письмовій формі; виконання письмових завдань; вирішення задач тощо.

10. Методи контролю . Види контролю — поточний і підсумковий. Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану — залік. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння навчального матеріалу. Форми проведення поточного контролю під час навчальних занять за

4-ри бальною (національною) шкалою: усне опитування, письмові завдання, тести, задачі, реферати, есе тощо. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання. Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни "Основи економічних теорій" є семестровий залік. Ця форма підсумкового контролю є складовою кредитно-трансфертної системи навчання і полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі виконаних ним вищеназваних видів робіт на практичних заняттях. Семестровий залік з дисципліни "Основи економічних теорій" (курс за вибором) проводиться після завершення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

Оцінювання усної відповіді:

"5" - студент правильно, в повному обсязі розкрив теоретичне питання, володіє економічною термінологією і категоріально-понятійним апаратом, може самостійно мислити, аналізувати питання, ставити і розкривати економічні проблеми, пов'язує теоретичний матеріал з практичними завданнями економіки, чітко і логічно відповідає на поставлені запитання;

"4" - студент достатньо повно розкрив суть питання, володіє економічними поняттями, але визначив не всі характерні властивості економічного процесу або явища, категорії чи проблеми, не демонструє здатність до творчого самостійного мислення у вирішенні економічних проблем і ситуацій, не вміє пов'язати теоретичний матеріал з практичними економічними завданнями, не зовсім чітко і логічно відповідає на запитання;

"3" - студент лише частково розкрив зміст питання, не повністю визначив суттєві аспекти питання: риси, функції, види, форми тощо, допустив деякі помилки принципового характеру, недостатньо володіє категоріально-понятійним апаратом, не може відповісти на поставлені запитання.

Оцінювання дисципліни "Основи економічних теорій" (курс за вибором) здійснюється з врахуванням середнього арифметичного із загальної кількості балів (за всі форми навчальної діяльності), набраної студентом при засвоєнні навчальної дисципліни.

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти з дисципліни "Основи економічних теорій" (курс за вибором)

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни, становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни, становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4,45	178	3,92	157	3,37	135
4,97	199	4,42	177	3,89	156	3,35	134
4,95	198	4,4	176	3,87	155	3,32	133
4,92	197	4,37	175	3,84	154	3,3	132
4,9	196	4,35	174	3,82	153	3,27	131
4,87	195	4,32	173	3,79	152	3,25	130
4,85	194	4,3	172	3,77	151	3,22	129
4,82	193	4,27	171	3,74	150	3,2	128
4,8	192	4,24	170	3,72	149	3,17	127
4,77	191	4,22	169	3,7	148	3,15	126
4,75	190	4,19	168	3,67	147	3,12	125
4,72	189	4,17	167	3,65	146	3,1	124
4,7	188	4,14	166	3,62	145	3,07	123
4,67	187	4,12	165	3,57	143	3,02	121
4,65	186	4,09	164	3,55	142	3	120
4,62	185	4,07	163	3,52	141	Менше 3	Недостатньо
4,6	184	4,04	162	3,5	140		
4,57	183	4,02	161	3,47	139		
4,52	181	3,99	160	3,45	138		
4,5	180	3,97	159	3,42	137		
4,47	178	3,94	158	3,4	136		

13. Методичне забезпечення . Для успішного оволодіння знаннями з дисципліни “Основи економічних теорій” (курс за вибором) студентам пропонуються підручники, навчальні посібники з курсу, тематичні плани лекцій, практичних занять, самостійної роботи, індивідуальні завдання, методичні рекомендації по вивченню тем практичних занять і самостійної роботи, питання тестового контролю, завдання для самостійної роботи, задачі тощо.

Перелік питань для поточного контролю студентів

1. Виникнення та основні етапи розвитку економічної теорії.
2. Предмет економічної теорії.
3. Функції економічної теорії.
4. Метод економічної теорії, сучасні методи економічної науки.
5. Економічна система суспільства та її елементи.
6. Суть та економічний зміст відносин власності. Форми власності.
7. Сучасні відносини власності. Роздержавлення та приватизація в Україні.
8. Товарне виробництво та його види.
9. Товар і його властивості.
10. Виникнення, суть та функції грошей.
11. Закон грошового обігу. Сучасні зміни в грошовому обігу.
12. Інфляція: причини виникнення, суть, наслідки. Види інфляції.
13. Зміст ринку та його функції.
14. Види ринку. Інфраструктура та її роль в розвитку ринкової системи.
15. Механізм ринкового саморегулювання. Закони попиту і пропозиції.
16. Суть і функції ціни. Фактори і методи ціноутворення. Види цін.
17. Монополія: суть і види. Антимонопольна діяльність держави.
18. Конкуренція та її основні форми. Методи конкурентної боротьби.
19. Основні показники макроекономіки: ВВП (валовий національний продукт), ЧНП (чистий національний продукт) і НД (національний доход).
20. Національний доход: виробництво, розподіл, перерозподіл та споживання.
21. Національне багатство та його структура. Шляхи оптимізації використання національного багатства.
22. Суспільне відтворення та його види.
23. Економічне зростання і його показники. Типи економічного зростання.
24. Економічний цикл та його фази. Сучасні проблеми циклу відтворення.
25. Види циклів. Довгі хвилі.
26. Антициклічне регулювання економіки, його форми і методи.
27. Ефективність виробництва та її показники. Основні напрями зростання економічної ефективності.
28. Економічна роль держави та її функції.
29. Державне регулювання економіки: зміст і цілі.
30. Основні моделі державного регулювання економіки та їх еволюція.
31. Форми і методи державного регулювання. Сучасні зміни в державному регулюванні.
32. Заробітна плата: зміст та функції.
33. Форми і системи заробітної плати. Сучасні тенденції в її розвитку.
34. Безробіття як соціально-економічне явище: причини, сутність, наслідки. Види безробіття. Біржа праці.
35. Фінансова система суспільства та її функції.
36. Бюджетна система: національний бюджет та місцеві бюджети.
37. Фінансовий ринок та його складові.
38. Ринок кредитних ресурсів. Банківська система.
39. Банки та їх функції. Структура банків.
40. Кредит. Види кредиту. Принципи кредитування. Сучасні напрями в розвитку позичкового капіталу.
41. Ринок цінних паперів. Фондова біржа.
42. Ринок валют. Види валют. Валютна біржа.

43. Підприємство в системі ринку: основні ознаки і функції.
44. Види підприємств: індивідуальні, сімейні, приватні, державні, змішані.
45. Об'єднання підприємств та їх розвиток в сучасних умовах.
46. Господарські товариства та їх види.
47. Суть підприємництва. Підприємець і менеджер.
48. Демонізація економіки і розвиток дрібного бізнесу. Роль держави в розвитку дрібного бізнесу.
49. Маркетинг: сутність і функції. Еволюція маркетингу.
50. Види маркетингової діяльності. Особливості маркетингу в сфері послуг. Управління маркетинговою діяльністю.
51. Програми та принципи маркетингу. Маркетингові стратегії. Особливості маркетингових стратегій в системі охорони здоров'я.
52. Маркетинг в охороні здоров'я: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку в умовах ринку.
53. Виробничі фонди підприємства: зміст і структура.
54. Поняття кругообороту фондів. Стадії відтворення основних фондів.
55. Обороти фондів. Час обороту та фактори, що на нього впливають.
56. Основні і оборотні фонди та їх структура.
57. Фізичне і моральне зношення основних фондів. Амортизація. Норма амортизації.
58. Оборотні фонди і фонди обігу. Оборотні засоби, ефективність їх використання.
59. Витрати виробництва: зміст і структура. Види витрат.
60. Собівартість продукції та її складові. Види собівартості. Шляхи зниження собівартості продукції за сучасних умов виробництва.
61. Прибуток: сутність і значення для розвитку виробництва.
62. Розподіл прибутку і роль податків. Проблеми оподаткування.
63. Рентабельність та методика її обчислення.
64. Сутність світового господарства та його структура.
65. Міжнародні економічні організації: МВФ, МБРР.
66. Форми міжнародної економічної діяльності. Зовнішньоторговельна діяльність. Платіжний баланс.
67. Економічний суверенітет України і шляхи його досягнення. Роль економічної реформи.
68. Місце України в світовому господарстві. Інтеграція України в ЄС.
69. Економічні аспекти глобальних проблем.

14. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Воробйов Є.М. Економічна теорія. Модульний курс. Основи мікроекономіки. Основи макроекономіки: Навч. посібник. – Х.: Торсінг плюс, 2009. – 320 с.
2. Економічна теорія: Політична економія: Підручник. / Кол. авт.: Юрій С.І., Буян І.В., Березюк Р.М., Сарай М.І., Вербінський. – К.: Кондор. – 2009. – 690 с.
3. Економічна теорія: у 2-х кн.: Навч. посібник/ За ред. З.Г.Ватаманюка, С.М.Панчишина. - Кн.1 і 2. - К.: Альтернативи, 2003.
4. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. — 7-ме вид., стер. — К.: Знання-Прес, 2008.— 719 с.
5. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: Підручник для студ. вищих медичних навч. закладів. – К.: ВСВ «Медицина» 2011. – 256 с.

6. Литвинова О.Н., Коломийчук В.С. Основи економічної теорії. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 340 с.
7. Мочерний С.В. Економічна теорія. - Київ: „Академія”. - 2002. - 656 с.
8. Мочерний С.В., Устенко О.А. Основи економічної теорії. Навчальний посібник 3-те видання - К.:ВЦ «Академія», 2009.-502 с.
9. Основи економічної теорії / За ред. академіка НАН України А. Чухна. — К.: Вища школа, 2001.
10. Основи економічної теорії: політекономічний аспект : Підручник / За ред. Г. Климка. –5-те вид., випр. - К.: Знання-Прес, 2006. – 615с.
11. Рудавка С.І., Ольшевський Л.Б. Основи економічної теорії: Навчальний посібник. Вінниця: ПП “Видавництво Тезис”, 2003. - 340с.

Допоміжна

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. Кн.2. За ред. С.Панчишина і П.Острроверха. – К.: Знання, 2006.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: Основні поняття і категорії. - К.: Знання, 2006.
3. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2009. – 688 с.
4. Бочан І.О., Михасюк І.Р. Глобальна економіка. Підручник. К., «Знання», 2007, 403 с.
5. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. К., Ін-т екон. та прогнозів. НАН України, 2009, 864 с.
6. Господарський кодекс України: Офіційний текст. – К.: Атака, 2006.
7. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки/ Навч. посібник — 5-те вид., стер. — К.: Знання, 2006. — 213 с.
8. Дзюбик С. Д., Ривак О. С. Основи економічної теорії: Навч. посібник. — 2-ге вид. перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 491 с.
9. Економічний тлумачний словник: Понятійна база законодавства України у сфері економіки / Упоряд. Д. Д. Гордієнко. — К.: КНТ, 2006.
10. Економічна енциклопедія: У 3-х томах / Ред. кол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Видавничий центр «Академія». — Т. 1, 2000, Т. 2, 2001, Т. 3, 2002.
11. Закон України "Про власність" // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 20. - С. 249.
12. Закон України "Про господарські товариства" // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 49. - С. 682.
13. Закон України "Про підприємництво" // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 14. - С. 84.
14. Мельник Т.М. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції. К., Київський національний торгово-економічний університет, 2007, 396 с.
15. Перехідна економіка. Підручник / За ред. академіка В.Я. Гейця, Київ – 2003.
16. Рожкова Т.С. Основи економічної теорії: Курс лекцій. – К.: КиМУ, 2011. – 315 с.
17. Семененко В.М. Економічна теорія. Політекономія. Навч. Посібник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 360 с.
18. Сорос Дж. Про глобалізацію. Київ: Основи. – 2002.
19. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.
20. Стівен Роузфілд. Порівнюємо економічні системи/ Пер. з англ.. – К.: „К.І.С.”, 2005. – 370с.

21. Туган-Барановський М. І. Політична економія: Курс популярний. — К.: Наук. думка, 1994.
22. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. К., «Знання», 2006, 300 с.
23. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / За ред. А.С.Філіпченка, В.С.Будкіна, А.С.Гальчинського. - К.: Либідь, 2002.
24. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку Монографія: У 2 т. /Д.Г.Лук'яненко. А.М.Поручник. Л.Л. Антонюк та ін.; за заг. ред. Д.Г.Лук'яненка. Д.М.Поручника. - К.: КНЕУ, 2006. - 816 с.
25. Хрустальова В.В., Вертелева О.В. Економічна теорія: Опорний конспект лекцій. – К.: КНТЕУ, 2011. – 122 с.
26. Шнирков О.І., Копійка В.В., Муравйов В.І. Україна – Європейський Союз: політика, право. К., ВПЦ «Київський університет», 2006, 269 с.
27. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія. — Пер. з англ. — К.: Основи, 1995.

15. Інформаційні ресурси

5. www.economiks.net.ua.
6. <http://www.economy.nayka.com.ua>.
7. <http://enbv.narod.ru/Econom/encyclo/index.html>.
8. <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. <http://pidruchniki.com/>
10. <http://www.gumer.info/>